

Л. С. Фіра

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5325-0973>

М. Б. Чубка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5666-5496>

Л. В. Вронська

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7223-6966>

В. В. Підгірний

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1255-3548>

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

САМОСТІЙНА РОБОТА ІНТЕРНІВ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

L. S. Fira, M. B. Chubka, L. V. Vronska, V. V. Pidhirniy

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

INDEPENDENT WORK OF INTERNES AS ONE OF THE DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF PHARMACEUTICAL INDUSTRY SPECIALISTS

Анотація. В умовах докорінних змін, що відбуваються нині у нашому суспільстві й системі вищої освіти, різко зростає роль і значення самостійної роботи інтернів у закладі вищої освіти, яка поступово перетворюється на провідну форму організації навчального процесу.

У статті висвітлено роль самостійної роботи при підготовці фахівців фармацевтичної галузі на післядипломному етапі. У навчально-виховному процесі вищої школи самостійну роботу інтернів прийнято вважати завершальним етапом розв'язання навчально-пізнавальних завдань. На сучасному етапі розвитку вищої освіти окремої уваги заслуговує проблема використання інтернет-технологій у самостійній роботі інтернів.

Завдання кафедри – сформувати вміння інтерна самостійно виконувати завдання з дисциплін з циклу професійної підготовки за певних умов та самостійно керувати своєю діяльністю з реалізації планів кафедри.

Ключові слова: самостійна робота; самореалізація; навчальні плани; індивідуальні завдання; методичні рекомендації.

Abstract. In the conditions of radical changes taking place today in our society and system of higher education, the role and importance of independent work of interns in higher education, which is gradually becoming a leading form of organization of the educational process, is growing sharply.

The article highlights the role of independent work in the training of specialists in the pharmaceutical industry at the postgraduate stage. In the educational process of higher school, the independent work of interns is considered to be the final stage of solving educational and cognitive tasks. At the present stage of development of higher education, the problem of using Internet technologies in the independent work of interns deserves special attention.

The task of the department is to form the ability of the intern to independently perform tasks in disciplines from the cycle of professional training under certain conditions and independently manage their activities to implement the plans of the department.

Key words: independent work; self-realization; curricula; individual tasks; methodical recommendations.

Вступ. Головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування і розвиток цінностей громадянського суспільства. Поряд із цим система освіти має забезпечувати формування навичок самоосвіти й самореалізації особистості [10].

Фармацевтична освіта є особливою, оскільки впливає на соціально-економічні процеси перетворення сьогодення й забезпечує майбуття підготовки

нового покоління професіоналів, формуючи високоякісний людський та соціальний капітал. На сьогодні розвивається загальноновизнаний принцип безперервної професійної фармацевтичної освіти на додипломному й післядипломному рівнях, що був закріплений на Першому всесвітньому з'їзді з фармацевтичної освіти (Новий Орлеан, 1998 р.) [6, 7].

Успіх підготовки фахівців залежить від багатьох факторів, одним із яких є самостійна робота інтернів на післядипломному етапі [2].

Сьогодні вимагає перебудови підходів до організації навчального процесу, особливо в частині визначення в ньому ролі й місця самостійної роботи інтернів. Правильно організований процес надасть можливість молодому спеціалісту оволодіти навичками самостійної роботи, вмінням керувати, здатністю адаптуватися у складному виробничому колективі [5].

Виховання навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом, науковою та навчально-методичною літературою належить до першочергових завдань вищої школи. Адже разом із цим майбутні фахівці виховуватимуть у собі організаційність, системність, діловитість, зосередженість, що передбачає майбутня професійна діяльність [11].

Мета статті – дослідити місце та роль самостійної роботи інтернів-фармацевтів у навчальному процесі та сформувані практичні рекомендації для покращення її ефективності.

Теоретична частина. Основне завдання вищої освіти на післядипломному рівні полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Для цього інтерн необхідно перетворити з пасивного споживача знань на активного їх творця, що вміє сформулювати проблему, проаналізувати способи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність [1, 9].

У процесі навчання у ЗВО значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання. Тому основним завданням викладача у вищій школі стає не репродуктивне викладання матеріалу, а організація активної самостійної роботи майбутніх фахівців [3].

Самостійна робота як невід’ємна складова планів підготовки інтернів є основним способом і засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов’язкових аудиторних занять [8]. Навчальний час, відведений для самостійної роботи інтернів-фармацевтів, регламентується навчальними планами й становить п’яту частину всього передбаченого часу, відведеного для вивчення навчальних дисциплін на факультеті післядипломної освіти.

У зміст позааудиторної самостійної роботи на кафедрі фармації факультету післядипломної освіти Тернопільського національного медичного факультету включається підготовка до семінарів, лекцій, написання рефератів, коротких повідомлень та ін. Вважається, що така навчальна робота може бути виконана в читальних залах бібліотек або з використанням Internet-простору. Таким чином, інтерни навчаються одержувати теоретичні знання не тільки

на лекціях, практичних заняттях і семінарах, але й шляхом самостійного засвоєння навчального матеріалу. На відміну від часу відвідувань аудиторних занять, який є регламентованим за змістом, самостійна навчальна діяльність інтернів відрізняється достатньою різноманітністю. У першу чергу, це пошук наукової інформації в мережі Internet; по-друге, пошук у бібліотеці навчальної літератури та її опрацювання; по-третє, самостійна робота з доробки конспектів і доповнення лекційних записів з метою закріплення навчального матеріалу та підготовка до семінарів, виконання індивідуальних завдань тощо.

Завдання для самостійної роботи студентів мають бути чітко визначеними, виділеними за темами та годинами, що відводяться навчальною програмою. Для успішного засвоєння матеріалу, який винесений на самостійне опрацювання, інтернам пропонуються методичні вказівки, де чітко окреслені мета та завдання дисципліни, з якої підготовлені дані рекомендації. Дисципліна може об’єднувати вивчення декількох тем, кожна з яких включає перелік питань, що необхідно опрацювати інтерну. Крім того, у методичних вказівках наведені питання для самоконтролю і перелік обов’язкових та додаткових завдань, які необхідно виконати майбутньому фахівцю. На подальших етапах самостійної роботи переважають творчі завдання (реферати, доповіді, наукові статті, рецензії тощо), які є невід’ємною складовою фахової підготовки.

Обов’язковою складовою методичних рекомендацій є вирішення тестових завдань, приклад яких наведений у даному документі.

Для інтернів пропонується навчально-наукова література, після опрацювання якої значно поглибляться знання з вивчення запропонованої теми.

Результати роботи контролює та оцінює викладач у процесі атестацій із предмета. Викладач перевіряє вміння осмислювати, обґрунтовувати, скорочувати текст, аргументувати.

Основним завданням викладача та й взагалі системи освіти є перехід з інформаційного типу навчання на навчання, яке б давало змогу виявляти й розвивати індивідуальні здібності майбутніх фахівців, їх творчий потенціал, активно впливати на формування їх особистості, адже саме результативність та ефективність самостійної роботи інтернів значною мірою залежать від викладача.

Отже, самостійна робота інтернів – це одна з ефективних і перспективних форм удосконалення підготовки майбутніх фахівців у сучасних умовах вищої школи. Вона не зобов’язує до професійного

становлення через нормативну побудову їх діяльності, а створює креативні умови, надаючи їм можливість самим визначати траєкторію оволодіння професією. Самостійна робота має забезпечувати безперервний розвиток і вдосконалення особистості, формування неповторної творчої індивідуальності, самосвідомості майбутнього фахівця. Стрижнем самостійної роботи є наявність пізнавального завдання та способу його розв'язання без прямої допомоги з боку викладача або з мінімальним його втручанням. При цьому самостійна діяльність майбутніх фахівців завжди спрямована на перехід від способу відтворення до принципово іншого – творчого вирішення завдань [4].

Важливого значення набуває конструювання власних освітніх і професійних маршрутів, що передбачає високий ступінь вмотивованості інтерна до систематичного підвищення рівня власних знань, належний рівень сформованості професійного мислення та самоорганізації [5, 10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. 1. Самостійна робота інтернів – складне, багатовимірне явище, яке має вагомні можливості у навчанні, вихованні та управлінні навчальним

процесом. Ефективне використання цих можливостей забезпечить досягнення освітньої, навчальної та виховної мети самостійної роботи майбутніх фахівців.

2. Самостійна робота – це форма самовираження особистості, прояв її індивідуальних можливостей та один із найбільш важливих чинників розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця в контексті сучасної вищої освіти.

3. Викладачам необхідно створити всі умови з використанням сучасних методів навчання із залученням новітніх технологій для розвитку та виявлення творчих здібностей у фахівців фармацевтичної галузі, виявити у них цінність самостійного засвоєння знань, активно формувати самостійність у навчальній діяльності, навчити засобів і прийомів організації свого часу для самостійної роботи.

У подальшому планується робота за даним напрямом та аналіз результатів впровадження позитивних практик в організацію навчального процесу з правильним розподілом годин між аудиторною та позааудиторною роботою інтернів, проведення бесід, диспутів та наукових досліджень з тематик, які виносяться на самоопрацювання.

Список літератури

1. Грищенко О. В. Місце та роль самостійної роботи студентів у вивченні облікових дисциплін / О. В. Грищенко, В. О. Коцюбинська // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. – 2012. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>.
2. Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі / О. Гурська // Витоки педагогічної майстерності. – 2014. – Вип. 13. – С. 103–107.
3. Драч І. І. Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів як важливий елемент сучасної підготовки фахівців / І. І. Драч // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2004. – Вип. 37. – С. 86–90.
4. Друзь І. М. Самостійна робота студентів як важливий чинник професійної підготовки майбутніх фахівців / І. М. Друзь // Пробл. інж.-пед. освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2011. – Вип. 30–31. – С. 127–133.
5. Літвінчук С. Б. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі [Електронний ресурс] / С. Б. Літвінчук. – 2012. – С. 65–69. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11>.
6. Сліпчук В. Л. Зміст, форми та методи професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі у 80-х роках ХХ століття / В. Л. Сліпчук // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. акад. І. Ф. Прокопенка, проф.

С. Т. Золотухіної. – Х. : Смуґаста типографія, 2015. – Вип. 51. – С. 251–259.

7. Сліпчук В. Л. Модернізація професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні у контексті Болонського процесу / В. Л. Сліпчук // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. праць / голов. ред. С. О. Сисоєва ; Київський ун-т ім. Бориса Грінченка; Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – К. : ВП «Едельвейс», 2014. – Вип. 1. – С. 43–50.

8. Сурякова М. В. Роль самостійної роботи у професійній підготовці фахівця / М. В. Сурякова // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2011. – № 2 (2). – С. 154–159.

9. Чала А. Г. Проблема організації самостійної роботи у підготовці майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах / А. Г. Чала // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». – 2015. – Вип. 1 (1). – С. 77–80.

10. Шелюк Л. Якість освіти як пріоритет її розвитку в Україні / Л. Шелюк // Вища освіта України. – 2014. – № 1. – С. 72–78.

11. Шумик Д. В. Організація самостійної роботи студентів у контексті підвищення якості освіти / Д. В. Шумик // Тези наук.-метод. конф. кафедр Українського державного університету залізничного транспорту (28–29 листоп. 2018 р.). – Х., 2018. – 170 с.

References

1. Hryshchenko, O.V., & Kotsyubyns'ka, V.O. (2014). Mistse ta rol samostiyanoi roboty studentiv u vyvchenni oblikovykh dystsyplin [The place and role of independent work of students in the study of accounting disciplines]. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. Retrieved from: <http://ena.lp.edu.ua> [in Ukrainian].
2. Hurska, O. (2014). Mistse ta rol samostiyanoi roboty studentiv u navchalnomu protsesi [The place and role of independent work of students in the educational process]. *Vytoky pedahohichnoyi maysternosti – The Origins of Pedagogical Skills*, 13, 103-107 [in Ukrainian].
3. Drach, I.I. (2004). *Samostiyna robota studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv yak vazhlyvyi element suchasnoyi pidhotovky fakhivtsiv [Independent work of students of higher educational institutions as an important element of modern training]*. Kyiv: Nauk.-metod. tsentr vyshchoyi osvity [in Ukrainian].
4. Druz, I.M. (2011). Samostiyna robota studentiv yak vazhlyvyi chynnyk profesiynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv [Independent work of students as an important factor in the training of future professionals]. *Probl. inzh.-ped. osvity: zb. nauk. pr. – Problems of engineering and pedagogical education: a collection of scientific works*. Ukr. inzh.-ped. akad. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Litvinchuk, S.B. (2012). Suchasni pidkhody do orhanizatsiyi samostiyanoi roboty studentiv u vyshchii shkoli [Modern approaches to the organization of independent work of students in high school]. Retrieved from: <http://lib.chdu.edu.ua> [in Ukrainian].
6. Slipchuk, V.L. (2015). *Zmist, formy ta metody profesiynoyi pidhotovky fakhivtsiv farmatsevychnoyi haluzi u 80-kh rokakh KHKH stolittya. Pedahohikata psykholohiya: zb. nauk. prats [Content, forms and methods of professional training of specialists in the pharmaceutical industry in the 80s of the twentieth century]*. Kharkiv: Smuhasta typografia [in Ukrainian].
7. Slipchuk, V.L. (2014). Modernizatsiya profesiynoyi pidhotovky fakhivtsiv farmatsevychnoyi haluzi v Ukraini u konteksti Bolonskoho protsesu [Modernization of professional training of specialists in the pharmaceutical industry in Ukraine in the context of the Bologna process]. *Pedahohichnyy protses: teoriya i praktyka: zb. nauk. prats – Pedagogical process: theory and practice: coll. Science works*. Kyiv: VP «Edelweiss» [in Ukrainian].
8. Suryakova, M.V. (2011). Rol samostiyanoi roboty u profesiyniyi pidhotovtsi fakhivtsya [The role of independent work in professional training]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelya – Bulletin of Alfred Nobel Dnepropetrovsk University. Series “Pedagogy and Psychology”*, 2 (2), 154-159 [in Ukrainian].
9. Chala, A.H. (2015). Problema orhanizatsiyi samostiyanoi roboty u pidhotovtsi maybutnikh pedahohiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [The problem of organizing independent work in the training of future teachers in higher education]. *Naukovyy visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Pedagogy and Psychology”*, 1 (1), 77-80 [in Ukrainian].
10. Shelyuk, L. (2014). Yakist osvity yak prioritet yiyi rozvytku v Ukraini [Quality of education as a priority of its development in Ukraine]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher Education in Ukraine*, 1, 72-78 [in Ukrainian].
11. Shumyk, D.V. (2018). *Orhanizatsiya samostiyanoi roboty studentiv u konteksti pidvyshchennya yakosti osvity [Organization of independent work of students in the context of improving the quality of education]*. Kharkiv [in Ukrainian].

Отримано 20.09.21
Рекомендовано 27.09.21

Електронна адреса для листування: fira@tdmu.edu.ua